

Nove knjige:

GOZDNE PTICE SLOVENIJE

V gozdu se opazovanje in preučevanje ptic odvija drugače kot na odprtih površinah voda ali travnikov. Tu se ptice uspešno skrivajo v obsežnih krošnjah dreves ali v gosti podrašču, kar je iz vidika opazovalca ptic precej nepriljubljeno vedenje. Težavo pa nima le opazovalec, pač pa veje in listje zastirajo pogled tudi pticam. S pomočjo vidnih informacij si lahko tako tudi ptice kaj malo pomagajo pri sporazumevanju. Zvok je zato glavno sporazumevalno sredstvo gozdnih ptic in le-ta je pomemben tudi za ornitologa. Brez priročnika pa seveda ne gre. Tu ne mislim na klasični priročnik v obliki tiskovine, pač pa na zvočni priročnik v obliki zgoščenke, ki nam na najbolj pristen način predstavi ptičje glasove. Tudi ptice imajo dialekte in dolga leta smo se slovenski ornitologi spraševali ali glas, ki smo ga slišali na kakem francoskem, angleškem, nemškem ali kakem drugem tujerodnem traku, zares pripada ptici, ki smo jo slišali v gozdu za domačo hišo. Tem vprašanjem bo najverjetneje vsaj v večji meri kos nova Trilerjeva zgoščanka o gozdnih pticah Slovenije, na kateri je avtor zbral posnetke večine naših gozdnih gnezdilcev, kar 93 jih je predstavljenih na zgoščenci. Večina njih je bila posneta v Sloveniji, le ena, taščična penica *Sylvia cantillans*, na bližnjem Hrvaškem, kar nekako ustreza tudi našim razmeram.

Na dvojni zgoščenci je avtor skušal zbrati kar največ različnih napevov in oglašanj ptic, od teritorialnega petja samcev, kontaktnih klicev med osebki, do oglašanja mladičev. Priložena knjižica dobro

obrazloži predstavljena oglašanja tako, da poslušalec lahko brez težav sledi zvokom. Petje, to je tisto oglašanje, ki ga samci uporabljajo pri branjenju svojega teritorija in vabljenju samic, ima lahko pri nekaterih pevcih Passeriformes celo vrsto različic, ki poslušalca na terenu dobro zmedejo pri določanju. Kot primer si vzemimo kar sinice. Na zgoščenci je denimo velika sinica *Parus major* predstavljena s kar štirimi različnimi tipi samčevega petja, plavček *P. caeruleus* s petimi, menišček *P. ater* pa kar s sedmimi. To seveda še vedno niso vsi tipi, vendar bo poslušalec lahko ob natančnem poslušanju zgoščence in nato ob preverjanju znanja v gozdu veliko lažje prepoznal tudi druge tipe. Osebo so mi na zgoščenci še posebej padli v uho posnetki črnega škarnika *Milvus migrans*, divjega petelina *Tetrao*

urogallus, sloke *Scolopax rusticola* in triprstega detla *Picoides tridactylus*. Posebej nazorna je primerjava petja duplarja *Columba oenas* in grivarja *C. palumbus*. Če boste natančno prisluhnili posnetkom, boste kmalu ugotovili, da se oba, sicer tipično gozdna goloba, po petju zelo razlikujeta in da njuno ločevanje ne bo več problem niti za manj izkušene poslušalce ptic.

Težava gozdnih ptic je predvsem v tem, da jih večkrat slišimo kot vidimo. Vidimo jih le kot trenutni preblisk, ki je švignil skozi veje. Pri eni skupini ptic pa so celo ti prebliski silno redki, zato nam ostanejo na voljo le še glasovi. To so sove. Samci gozdnih vrst sov so navadno zelo glasni, ko v

spomladanskem času dopovedujejo sosedom meje svojega teritorija. Med najbolj glasnimi je gotovo samec lesne sove *Strix aluco*. Tako kakor se ljudje ločimo med seboj po barvi glasu in načinu govora, je tako tudi pri pticah. Avtor je uspel na zgoščenko nanizati petje različnih samcev lesne sove in ob pozornem poslušanju bo tudi laično uho zaznalo individualno različnost med njimi. Ne pojejo pa le samci. Na zgoščenci je predstavljen zares izvrsten posnetek petja samice kozače *S. uralensis*, poleg tega pa redko slišani krik, ki ga kozače oddajajo med parjenjem. Zgoščanka bo pomagala razrešiti tudi dvom o identiteti mladičev pri dveh naših najpogostejših sovah, lesni sovi in mali uharici *Asio otus*, ki sta pogosti tudi okoli naselij.

Za konec pa še pomemben podatek, ki ga je avtor

navedel že v spremljevalni knjižici. V naravi ptice pojejo v zvočnem okolju, ki jih obdaja. Avtor se je zato odločil prikazati posnetke na kar se da pristen in originalen način, zvočno okolje pa še dodatno opisal pri opisih oglašanj ptic v knjižici. Poleg tega je pri nekaterih vrstah, ki se oglašajo manj pogosto, denimo pri kragulju *Accipiter gentilis*, skobcu *A. nisus*, gozdnem jerebu *Bonasa bonasia* in kozači, premore med posameznimi oglašaji pustil takšne, kot so v naravi, jih ni krajšal ali kako drugače preoblikoval.

Zgoščanka je rezultat večletnega dela, ki odpira novo smer v raziskavah ptic v Sloveniji, bioakustike ptičjega oglašanja. Delo Gozdne ptice Slovenije pa kot pomemben učni pripomoček tako za laike kot za bolj izkušene opazovalce in raziskovalce ptic sodi na polico vsakega slovenskega ornitologa.

Al Vrezec

